

A festőbuzér

A növényről

A festőbuzér ősi festőnövény,
növényrendszertani neve: *Rubia*
Tinctorum

Magyar nevei:

pirosító fű, pirosítófű, krappgyökér
(vörös festőgyökér, veresfű) [buzérfű,
festő buzér, festő gyökér, festő fű]

A szó jelentése a Magyar Értelmező
Kéziszótár szerint:

az összenőtt szirmúak családjába
tartozó apró, sárga virágú növény,
amelynek gyökere piros festőanyagot
ad (*Rubia tinctorium*). „... a
legkövérebbnek látszó földdarabot ... a
tőzsér fia tartá fenn a festőbuzér
ültetvényei számára, mit szép sorban,

ágyakra felosztva ... ültettek el,..."
(Jókai Mór: A régi jó táblabírák)

A fellelhető források kétféle írásmóddal említik, egybe- és külön írt változatokkal egyaránt találkozhatunk.

A *Rubia* növénynemzetség 40 faja a Földközi-tenger környékén, Ázsiában, Afrikában, valamint Közép- és Dél-Amerikában egyaránt elterjedt. Élő lágyszárúak, termésük húsos. A 40 faj közül a gyökérben előforduló piros festék – az alizarin – miatt főként a Földközi-tenger mentén, Dél-Európában, Franciaországban és Közép-Európában a festőbuzér állott sokáig természetben, Indiában az indiai buzért (*Rubia Cardifolia*) termesztik.

A festőbuzér a Földközi-tenger mellékén és Elő-Ázsiában őshonos. Élő lágyszárú faj, sárgás virágú, elterülő hajtású, és ezek élein, de a levelek főere és széle mentén is rögzítőserték fejlődnek. A piros festéket a hároméves gyökérből vonták ki, de a termesztését felhagyták, mert ma már szintetikusán állítják elő a kőszénkátrányból.

(Uránia növényvilág, Magasabbrendű növények II. kötet, Gondolat Kiadó, 1976)

A festőbuzér gyökere, melyben alizarin* van, friss állapotban sárga, s csak erjedés után lesz belőle piros festék. Az alizarin a buzérvörös kémiai alkotórésze.

Gyökerei hosszúak, húsosak, hengeresek, narancsvörösek. Négyzetes keresztmetszetű szára több szinten elágazik, élein horgas szőrök fejlődnek. Levelei lándzsa alakúak, merevek, tüskés élűek és örvökben helyezkednek el a növény szárán.

Apró, mézsárga virágai június-júliusban nyílnak. Termése apró (3–5 mm-es),

húsos, fekete, hasadó (iker-) bogyó. Szárazságtűrő növény, a jó vízáteresztő, üledékes talajokat kedveli. Elsősorban a Duna és a Dráva hordalékain maradtak fenn állományai.

A textil- és bőrfestésben a legkorábbi időktől a vörös szín számított a legnépszerűbbnek. Az ókor egyik legnépszerűbb, legszebb vörös festékanyaga az alizarin volt, amit a festő buzér gyökérzetéből állítottak elő.

Riválisa ebben az időszakban a karmazsintetű volt.

A festék Kínába időszámításunk kezdete táján jutott el. Nyugat-Európában a 9–11. század között honosodott meg, és az alizarin a 13-14. századra a gyapjufélék legfontosabb vörös színezékévé vált.

A 19. század végén, az alizarin szintetikus előállításának felfedezésével termesztése drasztikusan visszaesett. Az első szintetikus alizarin 1871-ben került piacra.

F e l h a s z n á l á s a

- ✓ textil- és bőrfestés
- ✓ fonalszínezés
- ✓ gyógynövény
- ✓ hajfestés
- ✓ natúr kozmetikumok
- ✓ szappanszínezés

G y ó g y h a t á s a i

A hólyag- és vesekőbántalom elsőrendű háziszere, gátolja, illetve lassítja a kövek növekedését, a foszfát- és oxalát tartalmú vesekövek oldására is képes. Használatával a vesemedence- és hólyaggyulladás,

H á z i a l k a l m a z á s a

Drogját vérvörös gyökerei adják, melyeket ősszel vagy kora tavasszal szedünk fel, leveleit is használhatjuk.

Teakészítés: 3 g aprított, szárított festőbuzér gyökeret 0,5 l vízben lassú tűzön 15 percig forralunk, ha kihűlt, leszűrjük, 3-4 részre elosztva fogyasztjuk. Frissen használt fűillatú leveleinek forrázatát székrekedés ellen ihatjuk.

valamint az ágybavizelés gyógyulási folyamata kedvezően befolyásolható. Az ájurvédikus orvos tudomány a legjobb vértisztító növények közé sorolja.

Méregtelenítő, gyulladáscsökkentő, görcsoldó és vizelethajtó hatású, szabályozza a máj-, epe- és veseműködést, csökkenti a magas vérnyomást. Külsőleg bőrgyulladás, bőrelszíneződések, herpesz ellen alkalmazható. Kínai vizsgálatok szerint hatóanyagai gátolják bizonyos tumorok növekedését.

Tinktúrakészítés: 30 g szárított és apróra tört gyökeret 1 dl 96%-os gyógyszertári alkoholban áztatunk 2 hétig, leszűrjük és desztillált vízzel 40%-ra hígítjuk. Naponta 3x30 cseppet fogyasztunk.

Por: Az aprított és jól megszáritott gyökereket kávédarálón elporítjuk, sötét üvegbe tesszük és felcímkezzük. Szükség esetén 3-4x250 mg-ot veszünk be. Külső alkalmazása: a porított gyökeret mézzel elkeverjük, a

bőrgyulladás vagy elszíneződés helyére kenjük, gézzel bekötjük.

Figyelem: használata a vizeletet pirosra festi; gyermekvárás idején ne alkalmazzuk.

H á z i t e r m e s z t é s

Kúszó szárú, érdes bőrszerű levelű évelő növény, jelentéktelen sárga virágai nyáron nyílnak, melyet apró feketés bogyótermés követ. Magról és töről egyaránt jól szaporítható, félárnyékban, árnyékban is megél. A második évtől a talajt sűrűn beborítja, locsoláson kívül semmilyen gondozást nem igényel.

(Makai Anna, Természetgyógyász Magazin XI. évfolyam 9. szám)

Nálunk vadon nem él, azonban meszes talajon könnyen lehet termesztani. A növény gyökere csak a harmadik esztendőben fejlődik akkorára, hogy érdemes festésre használni. Használat előtt a gyökerek külső, fakóbarna részét éles késsel vékonyan lekaparjuk, majd a gyökeret feldaraboljuk.

T e x t i l f e s t é s

A keleti szőnyegekben látható jellegzetes, élénk vörös szín, a törökvörös festését azonban évszázadokon át titokban tartották a keleti mesterek. Az európai festők csak a 18. század közepén ismerhették meg az eljárás lényegét, amikor a francia mesterek a megszerzett írás alapján megfejtették a titkot: a buzérgyökér erjesztése, a textilanyagok hosszas olajos kezelése, mésztej és különféle pácok használata szükséges a szép vörös színhez.

(Kemendi Ágnes: Festés festőnövényekkel, Fonalak, textíliák. Budapest, 2014)

A festőbuzér története (link)

Pluhár Zsuzsanna: A festőbuzér, Ókor folyóirat 2003. II. évfolyam 4. szám – Öltözködés

É r d e k e s s é g

Akkuk? Felejtse el a lítiumot, itt a vörös festőbuzér! (link)

Felhasznált további források: <https://bit.ly/2OUiILE>, <https://bit.ly/2ENFgt4>

Képek:

<https://bit.ly/2qaowSB>, <https://bit.ly/2Pr1lfB>, <https://bit.ly/2PtGxJI>, <https://bit.ly/2AtsICZ>,
<https://bit.ly/2yDZtfe>, <https://bit.ly/2Sp36OI>